

Jaarplan NORA 2017

Planning betreffende ontwikkel- en beheeractiviteiten
Nederlandse Overheid Referentie Architectuur

Auteur	Herriët Heersink, Eric Brouwer, Dominique de Wijn
Document nummer	NORA28092016_def
Datum	13 september 2016
Omvang	8 pagina's

Inhoud

1. Inleiding	3
Omgeving van de NORA	3
Werking van de NORA	4
Kernactiviteiten NORA	4
Financiering en prioritering	4
2. Ambities en plannen 2017	5
DigitaleOverheid	5
Dochters van de NORA	6
Semantiek	6
Europa	7
Governance en community	7
3. Begroting	8

1. Inleiding

Voorliggend document bevat het Jaarplan 2017 voor de Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA). De NORA is onderdeel van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) en staat op de agenda van de Regieraad Interconnectiviteit. Dit laat onverlet dat de afspraken (principes) als vastgelegd in de NORA overheidsbreed geldend zijn, en daarmee de vier regieraden en aldaar behandelde thema's raken. De beleidsverantwoordelijkheid voor de NORA ligt bij de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in het bijzonder de Directie Informatiesamenleving en Overheid (DIO).

Het beheren, verbinden en doorontwikkelen van de NORA is als uitvoeringsprogramma belegd bij de Stichting ICTU (ICTU).

In dit Jaarplan worden de doelen en activiteiten voor 2017 op hoofdlijnen geschetst. Op basis van het vastgestelde Jaarplan wordt vervolgens in afstemming met BZK/DIO een operationeel werkplan voor 2017 uitgewerkt en vastgesteld.

Omgeving van de NORA

Van de overheid wordt verwacht dat zij organisatieoverstijgend opereert: uitvoeringsprocessen zijn op elkaar afgestemd, informatie zou gemakkelijk vindbaar moeten zijn en worden (her)gebruikt. Bovendien wordt gevraagd dat dienstverleningsprocessen en dienstverlening aan burgers en bedrijven eenvoudig uitvoerbaar zijn, of dit nu langs klassieke paden gebeurt, of langs de route van digitale mobiliteit. Om dit waar te maken zijn goede samenwerking en interoperabiliteit voorwaardelijk. Samenwerking om tot goede afspraken te komen, interoperabiliteit om systemen met elkaar te verbinden maar ook om gegevens te delen. Dergelijke afspraken worden vastgelegd in de NORA.

De complexiteit van de informatiesamenleving en de informatieoverheid vraagt niet alleen om verbinding op nationaal niveau maar vraagt ook om afstemming en verbinding op internationaal, Europees, niveau. Immers, implementatie van bijvoorbeeld regelgeving rond eIDAS (single digital market) vereist afspraken (lees: architectuur) om tot werkende oplossingen en systemen te komen.

Ook nieuwe toepassingen, nieuwe kansen, zoals op het gebied van mobility zijn niet zonder slag of stoot in te passen. Dan helpen standaarden, generieke diensten, handreikingen en referentiearchitecturen om oud en nieuw bij elkaar te brengen. NORA doet dit door gemaakte afspraken te vertalen naar generieke richtinggevende en normerende architectuurprincipes en door kennisdeling. De doelgroep van de NORA bestaat uit de architecten en ontwerpers die werken aan de digitale overheid en daarvoor de principes en kennis benutten om tot betere dienstverlening en samenwerking te komen. De werktitel van de NORA is daar van afgeleid: Navigeren Op Relevante Afspraken in de digitale overheid.

Om goede dienstverlening én zorgvuldigheid in het openbaar bestuur te borgen is bovendien van belang dat het digitale handelen en het geheugen van de overheid goed blijft functioneren. Recente Kamervragen en rapporten maken het belang en de urgentie hiervan duidelijk. Architectuur helpt in deze context door afspraken te maken over het richten van de informatiehuishouding, het benoemen van maatregelen en daarmee het borgen van de duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie.

Werking van de NORA

De NORA biedt in de vorm van generieke architectuurafspraken inzicht waarmee een overheidsorganisatie rekening moet houden bij het inrichten of veranderen van een (digitaal) dienstverleningsproces of een systeem. Belangrijk in de NORA zijn de richtinggevende/normerende basisprincipes. Deze zijn de facto de neerslag van afspraken die zijn vastgelegd in beleidsregels en wetgeving. Binnen de NORA worden de basisprincipes vertaald naar afgeleide principes waarbij de nadruk ligt op het vertalen van de beleidsmatige afspraken naar kaders voor (de inrichting van) de informatisering. Dit krijgt zijn beslag in de beschrijving van business-, informatie- en ICT-architecturen op organisatie-, keten-, domein- en overheidsbreed niveau. Hier is sprake van wederkerigheid: principes als vastgelegd in de NORA zijn bindend volgens het principe 'pas toe of leg uit', tegelijkertijd kunnen ervaringen in het toepassen ervan leiden tot voorstellen voor wijzigingen in de principes.

De principes worden via de dochters van de NORA vertaald naar de specifieke context van een domein of bestuurlijke sector. Voorbeelden hiervan zijn ROSA (onderwijsdomein), EAR (enterprise architectuur rijksoverheid), VERA (Veiligheidsregio's) en GEMMA (gemeenten). Ook worden de principes aangescherpt vanuit generieke aspecten zoals Duurzame Toegankelijkheid, Informatieveiligheid en Geo-informatie. Voor deze aspecten zijn afspraken gemaakt / in de maak met de eerst betrokken organisaties om de regie voor deze onderdelen op zich te nemen, zoals respectievelijk het Nationaal Archief, het CIP en Geonovum. Dit zijn de beoogde 'adoptie ouders' van aspect-domeinen.

Kernactiviteiten NORA

De kernactiviteiten van het NORA team betreffen in essentie:

- Continu toetsing van de (basis) principes op (beleidsmatige-)actualiteit en volledigheid, in nauwe afstemming met de beleidsverantwoordelijken en de NORA architecten community;
- Onderhouden en stimuleren van overheidsbrede kennisdeling, in het bijzonder gericht op de architecten community;
- Organiseren van bijeenkomsten van de Gebruikersraad NORA;
- Continu afstemming en stimuleren van 'hergebruik&overerving' door de bestuurlijke en thematische dochters;
- Dagelijks beheer-activiteiten en het inhoudelijk onderhouden en beschikbaar zijn van informatie via www.noraonline.nl

In het voorliggend Jaarplan wordt op de verschillende onderdelen ingegaan.

Financiering en prioritering

Ten opzichte van het voorgaande jaar is het beschikbare budget voor ontwikkeling en beheeractiviteiten voor de NORA teruggebracht en bedraagt dit naar verwachting € 415.000,=. Dit impliceert dat prioritering en aanscherping van doelen essentieel is om optimaal te kunnen renderen binnen het financiële kader. Om die reden worden in dit Jaarplan de aandachtsgebieden waarin wordt geïnvesteerd expliciet benoemd. Voor additionele activiteiten dient in voorkomende gevallen extra financiering gezocht te worden.

2. Ambities en plannen 2017

In het krachtenveld om tot goede dienstverlening te komen biedt de NORA houvast in te hanteren standaarden, richtlijnen maar zorgt ook op een praktisch niveau voor het delen van kennis en ervaringen. Vanuit het perspectief van het goed in positie brengen van de burger, borgen van de interbestuurlijke samenhang en het realiseren van een efficiënte overheid draagt BZK/DIO zorg voor de beleidsmatige afstemming, ook waar het gaat om afstemming van beleid met de medeoverheden. Domein inhoudelijke kennis en vraagstukken brengen de dochters van de NORA in, waarmee gezamenlijk de goede werking van de NORA wordt zeker gesteld.

In 2017 worden de volgende activiteiten en prioriteiten voorzien:

DigitaleOverheid

In opvolging van Digitaal 2017 wordt een nieuwe digitale agenda van de toekomst voorzien. Onderwerpen en speerpunten op deze agenda zijn nog onderwerp van gesprek en vinden uiteindelijk een plek in het nieuwe Kabinetsbeleid (in vervolg op de verkiezingen van 15 maart 2017).

Dit laat onverlet dat een aantal inhoudelijke speerpunten in 2017 relevant is en blijft. Dit betreft:

Opzet en werking van de GDI.

Naar verwachting zal de **wet GDI** in de loop van 2017 vorm krijgen en wordt daarmee bekend welke delen ervan welke impact hebben op bijvoorbeeld de afspraken in de NORA. Meer concreet gaat het dan over de (selectie) van voorzieningen en functionaliteiten waarvan verplicht gebruik (pas toe of leg uit) bij wet wordt vastgelegd. De voorzieningen die onderdeel zijn van de Generieke Digitale Infrastructuur zijn deels al, en worden nog verder, op conceptueel niveau in kaart gebracht binnen de NORA, dat wil zeggen vanuit de samenhang en werking van architectuurprincipes bezien. Overigens gaan stemmen op om de GDI voorzieningen integraal als dochter te (laten) adopteren en zo de samenhang onderling en binnen de NORA structureel te borgen.

Overheidsgegevenslandschap.

Overheidsbreed wordt gewerkt aan de doorontwikkeling van dienstverleningsconcepten waarbij de uitgangspunten als vastgelegd in de NORA onverkort van kracht zijn. Meer nadruk komt daarbij te liggen op gevensuitwisseling tussen organisaties en domeinen. Informatienetwerken en -ketens vormen de spil van de overheidshuishouding en vragen nadrukkelijk aandacht waar het gaat om toegang tot gegevens, kwaliteit van gegevens en transparantie. In deze context speelt de ontwikkeling van het stelsel van overheidsgegevens (overheidsgegevenslandschap) een belangrijke rol.

Dataficering van de samenleving.

De relatie overheid en samenleving wordt in toenemende mate gevormd door netwerken, relaties en onderliggend datagebruik in velerlei vormen. Vraagstukken rond linked data, open data, big data en privacy zijn actueel, en vragen om oplossingen 'by design'. Bij uitstek zijn dit vraagstukken die de architectencommunity uitdagen.

Informatieveiligheid.

Met het ingaan van de Wet Datalekken (1 januari j.l) en rekening houdend met nieuwe varianten op veiligheidsincidenten die de kop opsteken, is van belang dat de afspraken in de NORA worden getoetst op actualiteit, volledigheid en relevantie in het licht van dergelijke ontwikkelingen. Naarmate de digitale overheid krachtiger wordt, neemt merkbaar haar kwetsbaarheid op deze

Pagina

5/8

aspecten toe. Vanuit de gemeenten is de vraag in 2017 nadrukkelijk 'privacy' als thema voor informatiearchitecten te adresseren.

Digitale mobiliteit

Digitale mobiliteit maakt inmiddels nadrukkelijk onderdeel uit van de informatiehuishouding van de overheid. Dit beïnvloedt de wijze waarop werkprocessen worden ingericht maar stelt ook andere eisen aan ontwikkeling en beheer van de informatiehuishouding. In 2016 zijn als uitkomst van het OverheidMobilityOverleg de onderwerpen omgaan met publiek-private clouddiensten, internet of things, informatieoverload en internet toegang als grondrecht voor burgers, als kernthema's voor vervolgcities gedefinieerd.

Digitale duurzaamheid en toegankelijkheid.

Mede als gevolg van Kamervragen en het beoogde Actieplan Informatiehuishouding Overheid staan digitale duurzaamheid en toegankelijkheid van overheidsinformatie extra in de aandacht. Naarmate de digitale overheid meer inhoud krijgt, heeft dit effect op de eigen kwetsbaarheid waar het gaat over het digitale geheugen van de overheid. Dit gaat over toegankelijkheid, transparantie, verantwoording maar ook over toezicht en openheid. In 2017 zal door de NORA extra aandacht worden besteed aan dit thema, in nauwe samenwerking met het Nationaal Archief (DUTO). Van een andere orde maar tevens van meer/minder invloed op de informatiehuishouding van de overheid wordt de uitkomst van de behandeling van de Wet OpenOverheid (**WOO**) waarvan de behandeling in de Eerste Kamer in 2016/ 2017 wordt verwacht.

Dochters van de NORA

De verbinding tussen NORA en haar ' familie' wordt ingevuld door middel van "**overerving**" van de principes en daaraan gerelateerde aspecten. Het NORA team adviseert de dochters hoe de generieke NORA afspraken in te passen in onderliggende architectuurprincipes en hoe deze toe te passen. Daarbij is het uitgangspunt dat de houders van de domein- en aspectarchitecturen inhoudelijk het beste op de hoogte zijn van (nieuwe) afspraken die in hun aandachtsgebied van toepassing zijn. Door deze kennis te delen via de wiki's ontstaat één samenhangend kennis-netwerk.

De enquête en een ronde langs de velden in 2016 leert dat sprake is van een grote diversiteit tussen de dochters, ook in de wijze waarop zij zich verbonden hebben of voelen met de NORA. Einde 2016 wordt het gesprek vervolgd over de toekomst van de NORA-dochters: over de positionering en de wijze waarop de verbinding met de (inhoud van de) NORA kan worden versterkt. Daarin wordt ook de vraag meegenomen hoe de **community**, en daarbinnen kennis en ervaringsuitwisseling, verder kan worden uitgebouwd.

Inhoudelijk is de toepassing van de NORA in 2016 beproefd in de context van de Omgevingswet. Geleerde lessen worden momenteel verwerkt. Op vergelijkbare wijze wordt ook in 2017 de toepassing van de NORA in de praktijk beproefd. Vooralsnog wordt daarbij gedacht een toetsing in het sociaal domein of in het zorg domein.

Bij de **aspectdomeinen** wordt de term " adoptie ouder" gehanteerd om duidelijk te maken dat dit niet de bestuurlijke dochters betreft maar inhoudelijke, aspect-gerichte domeinen die evenzo goed aandacht behoeven en onderdeel zijn van de NORA familie. Inmiddels is met het Nationaal Archief het convenant 'Adoptieouder' afgesloten voor het aandachtsgebied duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie. Het convenant betreffende informatieveiligheid met het CIP is in voorbereiding. Idem met Geonovum waar het gaat om geo-specifieke aandachtpunten.

Semantiek

Pagina

6/8

Nieuwe technieken als Linked Data maakt het mogelijk gegevens uit de overheidsregistraties eenvoudiger te ontsluiten en via het internet beschikbaar te stellen voor hergebruik (de toegang wordt via autorisaties geregeld, tenzij het open data betreft). De gegevens over sectorale registraties zijn inmiddels overgenomen in de NORA waarmee het NSV (Nationaal Semantisch Vlak) meer concreet invulling heeft gekregen. In 2017 wordt deze content verder uitgebreid. Met het PLDN (Platform Linked Data Nederland) wordt nauwer samengewerkt wat in 2017 zal resulteren tot formalisering van de samenwerking en daarmee een steviger basis om de community te betrekken en uit te bouwen.

Via deze route wordt ook de inhoudelijke verbinding gelegd met onder andere het Overheidsgegevenslandschap en de Stelselcatalogus. Daarnaast is de ambitie om in 2017 (net als in 2016) twee overheidsregistraties via deze route te ontsluiten.

Europa

Het NORA team vervult de rol als platform voor het delen van kennis met de beheerder van de Europese architectuur (EIRA) en ondersteunt de beheerders van de NORA dochters. In 2017 wordt de (in)richting van de aansluiting tussen nationale infrastructuur (generiek en sectoraal) en EU/internationale infrastructuur, dat gaat over de **EIRA**, verder vorm gegeven. Met name gaat dit ook over **casuïstiek**, dat is de implementatie van eSense (e-Delivery), en de eIDAS verordening en de impact ervan op de afspraken binnen de NORA en haar dochters.

Naast het verwerken van feitelijke afspraken en ontwikkelingen is een meer fundamentele discussie over de rol van de NORA in de Europese context gestart, met name de vraag over de rol van de NORA in relatie tot domeinspecifieke ontwikkelingen. Ligt daar een trekkende rol/ opdracht voor de NORA (en het team) of ligt dit bij de domeinen zelf en landt op enig moment de generieke uitkomst in de NORA. Deze discussie wordt in 2017 nadrukkelijk geadresseerd.

Governance en community

Dit betreft het onderhouden van het landelijke kennisnetwerk en de bijbehorende architecten community, het organiseren van bijeenkomsten van de Gebruikersraad NORA, dagelijkse beheer-activiteiten en het inhoudelijk onderhouden en beschikbaar zijn van www.noraonline.nl. Hierin zijn ook begrepen promotie en publiciteit rond de NORA, de afstemming met www.digitaleoverheid.nl, met de wiki's van NORA-dochters en met het stelsel basisregistraties cq overheidsgegevens e.d. Verder valt onder deze activiteit het agenderen van de NORA aan de bestuurlijke tafels, in het bijzonder de afstemming met beleid en de Regieraden als ook signaleren van (nieuwe) beleidsmatige en bestuurlijke vraagstukken.

3. Begroting

Voor de NORA wordt, overeenkomstig de overeenkomst tussen het ministerie van BZK en ICTU € 415.000 op jaarbasis beschikbaar gesteld voor beheer en doorontwikkeling. Op basis van de eerder benoemde activiteiten en speerpunten is de begroting voor 2017 als volgt opgebouwd (indicatief):

Digitale Overheid € 80.000,--

Analyse en vertaling nieuwe wetgeving (GDI, WOO e.a.) (10 k)
Verbinding en advise ontwikkeling Overheidsgegevenslandschap (10 k)¹
Analyse en onderzoek Dataficering binnen context I Agenda (20 k)
Actualiseren Informatieveiligheid (10 k)²
Implementeren impact Digitale mobiliteit (20 k)
Intensiveren digitale duurzaamheid en toegankelijkheid (10 k)³

Dochters van de NORA € 60.000,-

Intensivering overerving (feitelijke toepassing) (20 k)
Implementatie uitkomsten gesprek positionering (10 k)
Intensiveren concept Adoptieouders (aspecten Geo en Informatieveiligheid) (30k)

Semantiek € 20.000,-

Verbinding NSV met Platform linked data formaliseren (5 k)
Versterken community (5 k)
Verbinding realiseren met meerdere thesauri (10k)

Europa € 50.000,-

Verbinding EIRA, klankbordfunctie en kennisdeling (20 k)
Implementatie regelgeving eSense (10 k)
Implementatie/ analyse eIDAS in de NORA (20 k)

Governance en community NORA - € 180.000,-

Organiseren community, gebruikersraad en bijeenkomsten (40 k)
Management, (bestuurlijke) verbinding en doorontwikkeling (40 k)
Onderhouden wiki & website (40k)
Onderhouden & uitbreiden verbinding met de wiki's van dochters, stelsel e.d. (40k)
Promotie en publiciteit, begeleiding dochters (20k)

Additioneel onderzoek € 25.000,-

reservering met het oog op analyse uitkomsten I Agenda en Nieuw kabinetsbeleid.

¹ Nb: betreft inhoudelijke afstemming en advies programma Overheidsgegevenslandschap

² Nb: betreft afstemming en coördinatie, uitvoering door Adoptie-ouder

³ Nb: betreft afstemming en coördinatie, uitvoering door Adoptie-ouder